

ศักยภาพในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวทางอากาศในกลุ่มภาคใต้ชายฝั่งทะเลอันดามัน

กรณีศึกษา : จังหวัดภูเก็ต ประเทศไทย

Driving Potential of Air Travel in the Southern Region of the Andaman Sea Coast: A Case Study of Phuket Province, Thailand

◆ เชิดศักดิ์ มานะกิจไพศาล

อาจารย์ประจำ สาขาวัตกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ ภาควิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

Cherdsak Manakitpaisan

Lecturer, Major in Innovation in Tourism and Hospitality,

Department of Humanities and Social Sciences,

Faculty of Liberal Arts, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

E-mail: cherdsak.man@kmitl.ac.th

◆ วีรวิทย์ พานิชไตรภพ

นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะการจัดการการท่องเที่ยว
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Veeravitayar Phanichtaipop

Student, Doctor of Philosophy (Integrated Tourism and Hospitality Management)

The Graduate School of Tourism Management, National Institute of Development

Administration. E-mail: 1siamdhana@gmail.com

◆ พิชญ์สินี ชุ่นทรัพย์

อาจารย์ประจำ สาขาวัตกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ ภาควิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

Pichsinee Soonsap

Lecturer, Major in Innovation in Tourism and Hospitality,

Department of Humanities and Social Sciences,

Faculty of Liberal Arts, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

E-mail: pichsinee.so@kmitl.ac.th

Received: May 18, 2019 ; Revised: June 6, 2019 ; Accepted: June 7, 2019

Abstract

This research was a qualitative research has the main purpose for study air travel potential in the southern provinces of the Andaman Sea coast. In order to achieve the objectives, the researcher has studied through 2 sub-objectives: 1) to study the factors of tourism elements that contribute to air tourism in Phuket 2) to study the business potential of air travel in Phuket, what is the market segmentation of tourists. The instrument used in this research is in-depth interview, a small group discussion by collecting data from the sample group that is the driving mechanism as follows: 1) Central government sector 2) Local government sector 3) Private sector, the number of people interviewed 29 people.

The results found that the potential of tourism in the Andaman coast province is more prominent than other areas. There are four tourism elements that favorable to the business of air travel, but the service model is in the form of single-point service and still have a limitation of the support areas such as takeoff and landing, safety standards and flight route determination which must be supported by the Department of Civil Aviation. The tourists who prefer such activities are Middle Eastern, Indian, China and Russia as they have a purchasing power.

Therefore, there is an opportunity to operate such business and the business model need to be feasible as well as the support from public and private sectors. Both sectors should work together in the areas of airport standard supervision and a flight route approval. In case of security measurement, if there is a possibility of air travel business, the private sector and civil society should be the government pushers. Especially, the agencies that are responsible for the standards of commercial aviation, air travel and transportation management to speed up the vision review policies and regulations related to aviation business, aircraft, airports and equipment, equipment for operating in air travel and transportation activities in accordance with the business model.

Keyword: Tourism Potential, Aircraft for Tourism, Tourism in the Andaman Sea

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาภาพการท่องเที่ยวทางอากาศในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายฝั่งทะเลอันดามัน โดยศึกษาผ่านวัตถุประสงค์ย่อย 2 ข้อ คือ 1) ศึกษาปัจจัยด้านองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่มีส่วนสนับสนุนการท่องเที่ยวทางอากาศในจังหวัดภูเก็ต 2) ศึกษาศักยภาพทางธุรกิจของ

การท่องเที่ยวทางอากาศในจังหวัดภูเก็ต ด้านการแบ่งส่วนการตลาดของนักท่องเที่ยว โดยมีการลงพื้นที่ที่จังหวัดภูเก็ตเพื่อทำการสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึกและแบบสนทนากลุ่มย่อยกับผู้ที่เกี่ยวข้องคือ 1) ภาครัฐส่วนกลาง 2) ภาครัฐส่วนท้องถิ่น และ 3) ภาคเอกชน รวมจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด 29 คน

ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวในจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันมีความโดดเด่นมากกว่าพื้นที่อื่นและมีองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้านที่เอื้ออำนวย โดยมีการประกอบธุรกิจในการท่องเที่ยวทางอากาศ และกิจกรรมสันทนาการและกีฬาทางอากาศและผู้ประกอบการมีศักยภาพทางด้านเงินทุนผลิตภัณฑ์อากาศยานสาธารณูปโภคและบุคลากรสนับสนุน แต่รูปแบบการให้บริการเป็นไปในลักษณะของการบริการขึ้น-ลงจุดเดียวแต่สามารถเพิ่มมูลค่าในการให้บริการท่องเที่ยวในหลายพื้นที่ แต่ยังมีข้อจำกัดของพื้นที่รองรับของการนำอากาศยานขึ้นและลง รวมถึงมาตรฐานด้านความปลอดภัย และการกำหนดจุดเส้นทางการบินจะต้องได้รับการรองรับจากกรมการบินพลเรือน โดยนักท่องเที่ยวที่นิยมกิจกรรมดังกล่าว เป็นผู้ที่กำลังซื้อได้แก่ ชาวตะวันออกกลาง ชาวจีน และชาวเอเชีย สัญชาติอินเดีย จีนและรัสเซีย จึงเป็นโอกาสในการประกอบธุรกิจประเภทดังกล่าว และเพื่อให้รูปแบบการดำเนินธุรกิจมีความเป็นไปได้ภาครัฐและภาคเอกชนควรมีการทำงานบูรณาการร่วมกัน ในประเด็นการกำกับมาตรฐานท่าอากาศยานและการอนุมัติเส้นทางการบินและมาตรการรักษาความปลอดภัย หากจะมีการผลักดันให้ธุรกิจการท่องเที่ยวทางอากาศมีความเป็นไปได้ทางธุรกิจ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมควรเป็นผู้ผลักดันภาครัฐ โดยเฉพาะหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับมาตรฐานของการบินพาณิชย์และการจัดการเดินทางและขนส่งทางอากาศในการเร่งผลักดันให้เกิดการทบทวนวิสัยทัศน์นโยบายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องของผู้ประกอบการการบิน อากาศยาน ท่าอากาศยาน และอุปกรณ์เครื่องมือสำหรับใช้ปฏิบัติการในกิจกรรมด้านเดินทางอากาศและการขนส่งให้สอดคล้องกับรูปแบบธุรกิจ

คำสำคัญ : ศักยภาพทางการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยอากาศยาน การท่องเที่ยวฝั่งทะเลอันดามัน

บทนำ

ประเทศไทยมีศักยภาพทางภูมิศาสตร์ที่สนับสนุนอุตสาหกรรมการเดินทางท่องเที่ยว โดยเฉพาะกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ และตรัง ซึ่งมีภูมิศาสตร์ที่หลากหลาย ระบบนิเวศวิทยาที่มีความสมบูรณ์ และทรัพยากรทางทะเลอันเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมและตอบสนองต่อการท่องเที่ยวแต่ละประเภทและนักท่องเที่ยวทุกระดับชั้น (Tourism Authority of Thailand, 2013) ซึ่งจังหวัดภูเก็ตเองถือเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงในระดับโลก มีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวมากมายหลายประเภท ทั้งบนเกาะภูเก็ตซึ่งมีจุดขายหลัก คือ ชายหาดและกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมบันเทิง นันทนาการและกีฬาทางน้ำ แต่ทั้งนี้ธุรกิจการท่องเที่ยวทางอากาศถือเป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่น่าสนใจและนำมาพัฒนาให้แก่จังหวัดภูเก็ตต่อไปได้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดภูเก็ต มีความคาดหวังที่จะได้รับกิจกรรมที่แปลกใหม่

อีกทั้งธุรกิจการท่องเที่ยวทางอากาศจะช่วยเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับเกาะบาหลีโดยรอบและเกาะในจังหวัดใกล้เคียง (Airports of Thailand PLC., 2017) นอกจากนี้ ยังนำไปสู่การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัดภูเก็ต เช่น ตลาดนัดที่ขึ้นชื่อของวัยรุ่นและนักท่องเที่ยว หรืองานเมกะอีเว้นท์ต่าง ๆ ในช่วงปลายปี เช่น กีฬาและเทศกาลประจำปี ซึ่งจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มตลาดยุโรปและอเมริการายใหม่ ๆ ให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภูเก็ตมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการเติบโตของตลาดนักท่องเที่ยวชาวจีนระดับกลาง ซึ่งมีการใช้จ่ายไม่สูงนักเมื่อเปรียบเทียบกับนักท่องเที่ยวกลุ่มตลาดยุโรปและอเมริกาที่เริ่มท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตมากขึ้น (Tourism Authority of Thailand, 2013) อาจส่งผลให้นักท่องเที่ยวกลุ่มตลาดยุโรปและอเมริกาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของธุรกิจการท่องเที่ยวทางอากาศ ที่ต้องการท่องเที่ยวแบบสงบและเป็นส่วนตัว มีบางส่วนที่อาจเปลี่ยนจุดหมายปลายทางไปยังจังหวัดใกล้เคียงอื่น ๆ เช่น กระบี่ พังงา มากขึ้น โดย Dickman (1996) กล่าวว่า ความท้าทายของธุรกิจท่องเที่ยวทางอากาศ อยู่ที่การรักษาภาพลักษณ์ของการเป็นเมืองท่องเที่ยวไว้ และที่สำคัญคือ มาตรฐานการให้บริการในธุรกิจการท่องเที่ยวทางอากาศ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวระดับบนให้คงอยู่กับแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งนี่ถือว่าเป็นอีกหนึ่งความท้าทายของจังหวัดภูเก็ต

ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาว่าปัจจุบันศักยภาพการท่องเที่ยวทางอากาศของจังหวัดภูเก็ตอยู่ในลักษณะใด เพื่อที่สามารถนำไปสู่การวางแผนแนวทางในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวทางอากาศในกลุ่มภาคใต้ชายฝั่งทะเลอันดามันต่อไป โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าจะสามารถได้ประสบการณ์ไปต่อยอดให้แก่ผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ให้แก่จังหวัดภูเก็ต

วัตถุประสงค์หลักการวิจัย

เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวทางอากาศในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายฝั่งทะเลอันดามันว่าเป็นอย่างไร เพื่อให้งานวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์จึงมีวัตถุประสงค์ย่อยในการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาปัจจัยด้านองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่มีส่วนสนับสนุนการท่องเที่ยวทางอากาศในจังหวัดภูเก็ต
2. ศึกษาศักยภาพทางธุรกิจของการท่องเที่ยวทางอากาศในจังหวัดภูเก็ต ด้านการแบ่งส่วนการตลาดของนักท่องเที่ยว

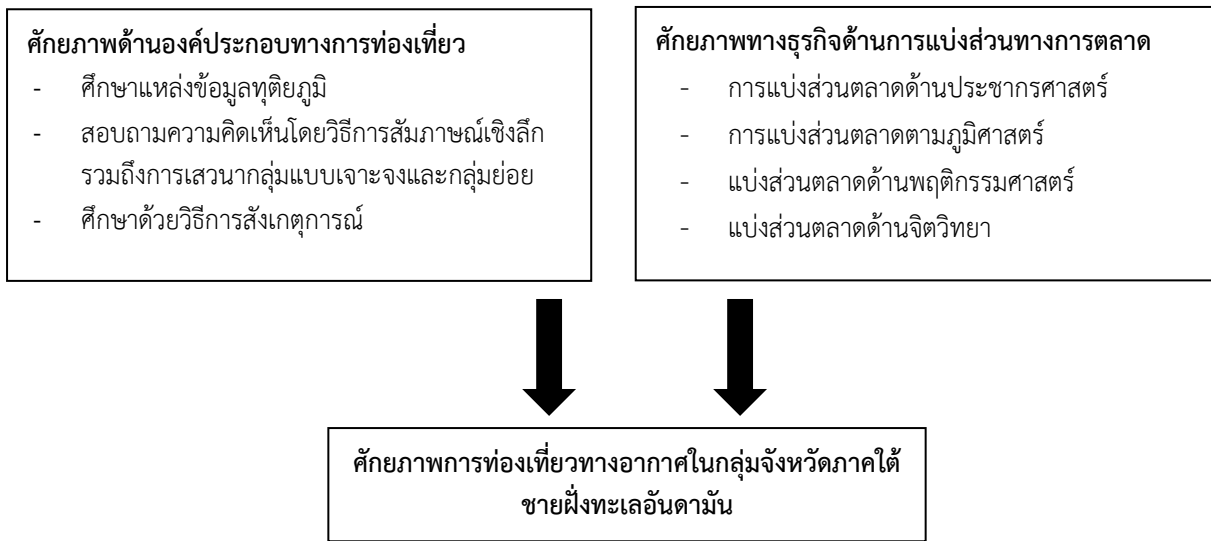
ขอบเขตการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวทางอากาศในกลุ่มภาคใต้ชายฝั่งทะเลอันดามัน โดยขอบเขตพื้นที่ในการวิจัยคือ จังหวัดภูเก็ต เนื่องจากภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว และเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวคาดหวังจะเดินทางมาในกลุ่มภาคใต้ชายฝั่งทะเลอันดามัน หากศึกษาต้นแบบจากจังหวัดภูเก็ตได้ อาจจะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอื่น ๆ ในกลุ่มชายฝั่งทะเลอันดามันได้ สำหรับขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาประเด็นในเรื่องศักยภาพทางการท่องเที่ยวซึ่งจะเกี่ยวเนื่องกับองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว โดยจะใช้เกณฑ์ในองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว นั้น ไปเป็นข้อคำถามและเก็บข้อมูล ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการ

วิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวเชิงอากาศของจังหวัดภูเก็ตจำนวน 29 ท่าน โดยแบ่งเป็นจากหน่วยงานภาครัฐจำนวน 14 ท่าน จากหน่วยงานส่วนท้องถิ่นจำนวน 2 ท่าน และจากภาคเอกชนจำนวน 15 ท่าน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปแนวคิดเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

การทบทวนวรรณกรรม

บทความนี้มีการทบทวนวรรณกรรมจากการศึกษาเชิงวิชาการที่ผ่านมา ได้แก่ บทความวิจัย บทความวิชาการ งานวิจัย และหนังสือ ซึ่งประเด็นที่ทำการค้นคว้า โดยศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ดังนี้

แนวคิดแรก คือ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพทางการท่องเที่ยว โดยศักยภาพทางการท่องเที่ยว หมายถึง ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง หรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้น ๆ ว่าสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและทำให้เกิดตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่ โดย Wiwatchai Boonyapak (1986) ได้เสนอหลักเกณฑ์การพิจารณาและการกำหนดศักยภาพทางการท่องเที่ยวไว้ 6 หัวข้อดังนี้ 1) คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และวิถีชีวิต 2) ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทาง ระยะเวลาจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว 3) สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่าง ๆ ระบบ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และการรักษาความปลอดภัย 4) สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศ และสภาพอื่น ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว 5) ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ ข้อจำกัดทางด้านบริการ สาธารณูปโภค ปัญหาความ

ปลอดภัยของนักท่องเที่ยว 6) ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักของแหล่งท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับการพิจารณาหลักเกณฑ์ของศักยภาพทางการท่องเที่ยว โดย Boonlert Jittungwattana (2005) ที่ให้ความหมายของคำว่า ศักยภาพของการท่องเที่ยวว่า ความพร้อมในด้านคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยี่ยมชมเยือน ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) ความน่าดึงดูดใจของสถานที่ 2) ความสะดวกในการเข้าถึง 3) ความประทับใจ และ 4) องค์ประกอบของการบริการ

แนวคิดต่อมาที่ใช้ในการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว คือ แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว โดยการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดีจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ซึ่งสิ่งสำคัญคือ ทุกภาคส่วนจะต้องช่วยกระตุ้นให้นำทรัพยากรทางการท่องเที่ยวออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด นักวิชาการหลายท่านได้สรุปองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวไว้อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น (Collier & Harraway, 1997) ได้อธิบายว่า องค์ประกอบหลัก 3 ประการของแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractions) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibilities) ในขณะที่ Cooper and Boniface (1998) และ Andrianto and Sugijama (2016) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวควรประกอบไปด้วยปัจจัยสำคัญ 4 ประเภทที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวคือ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractions) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibilities) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) และบริการเสริมของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Services) นอกจากนี้ (Dickman, 1996) ได้แบ่งองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวออกเป็น 5 องค์ประกอบหลักได้แก่ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractions) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibilities) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ที่พัก (Accommodation) และ กิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities) ต่อมา Buhalis (2000) และ Steven (2008) ได้กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวควรประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Package) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibilities) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractions) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) กิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities) และบริการเสริมของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Services)

ซึ่งการศึกษานี้ผู้วิจัยพิจารณาและสรุปองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวตามบริบทของศักยภาพของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน โดยแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 4 ประการ ได้แก่ 1) กิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities) 2) ที่พัก (Accommodation) 3) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibilities) และ 4) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)

สำหรับจังหวัดภูเก็ตเอง หากจะกล่าวถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต จังหวัดภูเก็ตมีลักษณะเป็นหมู่เกาะ วางตัวในแนวจากทิศเหนือไปทิศใต้พื้นที่โดยรอบประกอบด้วย ภูเขา ทะเล และหาดทราย ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณ ร้อยละ 70 เป็นภูเขา มียอดเขาสูงที่สุด คือ ยอดเขาไม้เท้าสิบสอง อยู่ในเขตตำบลป่าตอง อำเภอกระทุ้งและประมาณร้อยละ 30 เป็นพื้นที่ราบอยู่ตอนกลางและตะวันออกของเกาะ

มีลักษณะพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกเป็นดินเลน และป่าชายเลน สำหรับชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกเป็นภูเขาและหาดทรายที่สวยงาม (Thai Meteorological Department, 2017) ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตนั้นสามารถแบ่งเป็น 3 ประเภทได้แก่ 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ เช่น หาดทราย ชายทะเล ป่า เขา น้ำตก ถ้ำ ทะเลสาบ รวมถึงสิ่งที่เกิดขึ้นร่วมกาลสมัยกับประวัติศาสตร์ธรรมชาติ เช่น ซากดึกดำบรรพ์ เป็นต้น 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภท ประวัติศาสตร์ เช่น โบราณวัตถุสถาน และศาสนา พิพิธภัณฑสถาน 3) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภท ศิลปะวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานเทศกาล ศิลปะการแสดง ศิลปะหัตถกรรม วิถีชีวิต ตลอดจนกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ (Tourism Authority of Thailand, 2013) โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยว ในส่วนของภูมิประเทศและภูมิอากาศ ลักษณะของนักท่องเที่ยว รวมทั้งองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ในส่วนของลักษณะของนักท่องเที่ยว สามารถแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวได้ตามแนวคิดและทฤษฎีการแบ่งส่วนการตลาด (Market Segmentation) เป็นกระบวนการในการจำแนกลูกค้าหรือผู้บริโภคออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ โดยยึดหลักที่ว่า ผู้บริโภคที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันจะจัดรวมไว้ในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งแต่ละกลุ่มก็มีความต้องการ ความสนใจในสินค้าหรือบริการที่แตกต่างกันไป ทำให้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานทางการตลาด การพัฒนาสินค้าและบริการ รวมทั้งยังช่วยจัดสรรงบประมาณในการเข้าถึงลูกค้าเป้าหมายของแต่ละกลุ่มให้ได้รับความพึงพอใจและประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจ (Bose, 2012; Lynn, 2011)

ดังนั้นอีกหนึ่งแนวคิดที่ผู้วิจัยจะนำมาใช้ในการศึกษาวิจัย คือ แนวคิดการแบ่งส่วนการตลาดของกลุ่มนักท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและพัฒนาแนวคิดเรื่องการแบ่งส่วนการตลาดของนักท่องเที่ยวจาก Dutta and Bhattacharya (2015) ซึ่งจะมุ่งเน้นการศึกษาตาม 4 กลุ่มการแบ่งส่วนตลาด โดยเริ่มจาก 1) การแบ่งส่วนตลาดด้านประชากรศาสตร์ (Demographic Segmentation) 2) การแบ่งส่วนตลาดด้านภูมิศาสตร์ (Geographic Segmentation) เป็นการแบ่งส่วนตลาดตามเขตทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น ประเทศ (Country) เมือง (City) 3) การแบ่งส่วนตลาดด้านพฤติกรรมศาสตร์ (Behavior Segmentation) เป็นการแบ่งส่วนตลาดโดยอาศัยพื้นฐานตามพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง (Pesonen, Laukkanen, & Komppula, 2011) ซึ่งจะขึ้นอยู่กับโอกาสในการเลือกซื้อ (Purchase Occasion) ประโยชน์ที่แสวงหา (Benefits Sought) กิจกรรมที่แสวงหา (Activities Sought) ค่าใช้จ่าย (Expenditure) สถานะของผู้ซื้อ (Usage Status) และอัตราการใช้สินค้าและบริการ (Usage Rate) และ 4) การแบ่งส่วนตลาดด้านจิตวิทยา (Psychographic Segmentation) เป็นการแบ่งส่วนตลาดตามความแตกต่างกันของการดำเนินชีวิต หรืออาจใช้ความแตกต่างกันของบุคลิกลักษณะเป็นหลักเกณฑ์ เช่น จุดประสงค์ของการเดินทาง (Trip Purpose) ภาพลักษณ์และการรับรู้ (Image and Perceptions) แรงจูงใจ (Motivation) ลักษณะส่วนบุคคล (Personality)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องศักยภาพในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวทางอากาศในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายฝั่งทะเลอันดามัน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มีขอบเขต วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลและระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามความคิดเห็นทั้งหมด 4 รูปแบบ ได้แก่ การสนทนากลุ่มแบบเจาะจง การสนทนากลุ่มย่อย การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก และการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นเป้าหมาย ดังนี้ กลุ่มภาครัฐ ได้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรที่เกี่ยวข้องกับอากาศยาน กลุ่มภาคเอกชน ได้แก่ มัคคุเทศก์ สมาคม และผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยว ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้เก็บและรวบรวมข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการค้นคว้าบทความวิจัย บทความวิชาการ หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประกอบกับข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยเรื่อง ศักยภาพในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวทางอากาศในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายฝั่งทะเลอันดามัน ได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่สุด เป็นตัวแทนในกลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลไกขับเคลื่อนการท่องเที่ยว ดังนี้

ตารางที่ 1 : รายละเอียดผู้เข้ารับการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล

กลไกทางการท่องเที่ยว	หน่วยงานและบริษัท	รูปแบบสัมภาษณ์	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ (คน)
ภาครัฐส่วนกลาง	ศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ต	การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก	1
	ศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ต	การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม	3
	ราชการจังหวัดภูเก็ต	การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก	1
	ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต	การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก	1
	ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต	การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก	1
	Thai Airways	การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก	1
	ททท. พังงา	การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก	1
	ท่าอากาศยานภูเก็ต	การสนทนากลุ่มย่อย	3
ภาครัฐส่วนท้องถิ่น	สถานีตำรวจท่องเที่ยว	การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก	1
	วิทยาลัยเทคนิคการบิน ภูเก็ต	การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก	1

กลไกทางการท่องเที่ยว	หน่วยงานและบริษัท	รูปแบบสัมภาษณ์	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ (คน)
ภาคเอกชน	Advance Aviation Co., Ltd.	การสนทนากลุ่มย่อย	2
	Skydance	การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก	1
	Asia Atlantic Airlines	การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก	1
	Uphill Cottage Phi	การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก	1
	SEA Tours Co., Ltd	การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก	1
	บริษัทพีโซน่า จำกัด	การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก	1
	Sri Panwa	การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก	1
	Westin Sirey Bay Resort & Spa	การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก	1
	บจก กระป๋องเปปซี่ลวิซชั่น	การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก	1
	เจ้าของธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต	การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก	1
	Phuket A&K Reisen Co., Ltd.	การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก	1
	Air park	การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก	3
จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด			29

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปข้อมูลทั้งด้านอุปสงค์และอุปทานในห่วงโซ่ธุรกิจการท่องเที่ยวทางอากาศในหลายประเด็น จากข้อมูลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) รวมทั้งผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและการทัศนจรรยาอากาศในจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน โดยสามารถพิจารณาและจำแนกศักยภาพทางการท่องเที่ยวในจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน ออกเป็นศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวและศักยภาพของธุรกิจการท่องเที่ยวทางอากาศ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและเก็บข้อมูลศักยภาพของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวพบว่า ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายฝั่งทะเลอันดามันมีทรัพยากรการท่องเที่ยวอันโดดเด่น ทั้งทางด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ในด้านที่พักที่สวยงาม ในเรื่องความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก ณ จุดหมายปลายทาง ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ซึ่งจากการให้ข้อมูลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือภาคีต่าง ๆ ที่เป็นกลไกการขับเคลื่อนศักยภาพการท่องเที่ยวทางอากาศ สามารถระบุองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพแบ่งออกเป็น 4 ส่วนองค์ประกอบดังนี้

1) *ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities)* จากการสำรวจและสังเกตการณ์นั้น ภูมิประเทศในเชิงพื้นที่นั้นมีด้านความได้เปรียบทางด้านกายภาพของพื้นที่ในการชมวิทิวทัศน์ ได้แก่ เขาพระใหญ่และแหลมพรหมเทพ รวมถึงพื้นที่โดยรอบเกาะภูเก็ต สำหรับที่พักในจุดหมายปลายทาง ณ จังหวัดภูเก็ต ถือว่ามีความสะดวกสบายและรองรับนักท่องเที่ยวได้ทุกระดับตั้งแต่ห้าดาวไปจนถึงหนึ่งดาว แต่หากในบริบทของธุรกิจการเดินทางท่องเที่ยวด้วยอากาศยานนั้น อาจมีข้อจำกัดทางด้านศักยภาพของพื้นที่ในการนำอากาศยานขึ้นและลงสำหรับอากาศยาน ได้แก่ เครื่องบินขนาดเล็ก เครื่องบิน Seaplane เฮลิคอปเตอร์ บอลลูน และเครื่องบินทางอากาศ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ความเห็นกับผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยววันนั้น พบว่า การท่องเที่ยวโดยใช้อากาศยานในจังหวัดภูเก็ตยังไม่มีพื้นที่รองรับในแต่ละพื้นที่ท่องเที่ยวหลัก ๆ ซึ่งหมายถึงกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอากาศยานนั้น อาจมีข้อจำกัดด้านสภาพพื้นที่ เพราะในกรณีการนำอากาศยานขึ้นลงในแต่ละจุดทัศนียภาพที่วางแผนเส้นทางนั้นสภาพพื้นที่มีความแตกต่างกัน รวมทั้งมาตรฐานของสนามบินของแต่ละที่ที่ต้องได้รับการรองรับจากกองการบินพลเรือน รวมถึงมาตรการป้องกันและบรรเทาอุบัติเหตุ เพื่อรองรับกรณีฉุกเฉินเมื่อต้องนำเครื่องลงจอด โดยในประเด็นเรื่องมาตรการรองรับในด้านความปลอดภัยและมาตรฐานด้านความปลอดภัยเป็นประเด็นที่ผู้ให้สัมภาษณ์มีการกล่าวถึงและมีความกังวล ด้วยปัจจุบันยังไม่มีมาตรการและมาตรฐานความปลอดภัยรองรับของการใช้อากาศยานเพื่อการท่องเที่ยวและอากาศยานในลักษณะใหม่ ๆ ดังนั้น ผู้ที่ให้ข้อมูลทุกภาคส่วน ได้แก่ รองผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต ตำรวจท่องเที่ยว และผู้ประกอบการเอกชนจึงมีประเด็นและข้อสังเกตด้วยจะส่งผลกระทบต่อธุรกิจใวงกว้างหากมีอุบัติเหตุเกิดขึ้น และการกำหนดจุดเส้นทางการบินจะต้องได้รับการรองรับจากกรมการบินพลเรือน อีกทั้งยังได้รับมุมมองเพิ่มเติมของผู้ประกอบการท่องเที่ยวซึ่งให้ความเห็นว่า “จริง ๆ แล้วการท่องเที่ยวโดยใช้อากาศยานในจังหวัดภูเก็ตยังไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านอากาศยานเพื่อการท่องเที่ยวเท่าที่ควร หากมีการอนุญาตในการนำกิจกรรมทางอากาศมาสนับสนุนการรองรับเพิ่มเติม เช่น เรือเหาะ หรือบอลลูน จะเป็นตัวช่วยเสริมมูลค่าเพิ่มต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้น” กล่าวคือ กิจกรรมดังกล่าวเป็นอีกหนึ่งธุรกิจรูปแบบใหม่ที่ต้องมีการศึกษารูปแบบการประกอบธุรกิจที่ต้องมีการกำกับโดยภาครัฐ

2) *ด้านที่พัก (Accommodation)* จากการให้ข้อมูลของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและการท่องเที่ยวพบว่า เดิมทีคนในพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ แต่ในปัจจุบันระบบเศรษฐกิจเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในสัดส่วนร้อยละ 70 และส่วนที่เหลือร้อยละ 30 เป็นเกษตรกรรม คนในพื้นที่จึงหันมาทำงานในอุตสาหกรรมบริการ ซึ่งรวมไปถึงโรงแรมที่ปัจจุบันได้มีนายทุน หรือผู้ประกอบการเข้ามาลงทุนในด้านธุรกิจที่พักเป็นอย่างมาก ซึ่งจากการสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึกกับ นักบินบริษัทการบินไทยให้การสนับสนุนว่า บอลลูน หรือการใช้เครื่องบินน้ำ (Sea Plane) สามารถเพิ่มจุดขายกับโรงแรมหรือผู้ประกอบการด้านที่พักเพื่อใช้ในการชมทัศนียภาพรอบ ๆ โดยเฉพาะที่พักที่มีที่ตั้งบนเนินเขาที่มีความสามารถในการตรวจสอบทิศทางลม ดังนั้นหากมีการขยายธุรกิจรูปแบบใหม่คือ การท่องเที่ยวโดยอากาศยาน ผู้ประกอบการธุรกิจ

โรงแรมและการท่องเที่ยวเชื่อว่าโรงแรมและที่พักในภูเก็ตจะเป็นจุดขายในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการ ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีโรงแรมที่นำการท่องเที่ยวโดยอากาศยานมาเป็นแพคเกจในบริการห้องพัก

3) *ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibilities)* ในด้านการเข้าถึงของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอากาศยานนั้น จากการสอบถามความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่ศูนย์ควบคุมการบินท่าอากาศยานภูเก็ตนั้นได้ให้ความเห็นว่า อีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญคือ สภาพภูมิอากาศซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญของธุรกิจการเดินทางและการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต โดยจังหวัดภูเก็ตจะแบ่งทะเลออกเป็นสองฝั่ง คือ ฝั่งอันดามัน ทางตะวันตก และฝั่งตะวันออก คือ ทะเลฝั่งใน โดยฝั่งตะวันตกจะตั้งอยู่บริเวณแนวกับเส้นศูนย์สูตรเดียวมหาสมุทรอินเดียที่จะได้รับอิทธิพลจากคลื่นลมโดยตรง ทำให้คลื่นแรง แต่น้ำทะเล จะใสและหาดทรายสวย เช่น หาดป่าตองหรือหาดกะรน และในด้านฝั่งตะวันออกตั้งอยู่แนวเดียวกับอ่าวไทยตามจังหวัดสตูล กระบี่ จะทำให้คลื่นลมเบา อันจะเป็นตัวแปรสำคัญของรูปแบบของธุรกิจและการกำหนดจุดทัศนวิสัยประเภทอากาศยานที่ใช้ และช่วงเวลาในการให้บริการ โดยเฉพาะการใช้อากาศยานประเภท Seaplane จะได้ผลกระทบต่อการขึ้นลงจากคลื่นลมในกรณีเดินทางไปทัศนวิสัยตามเกาะต่าง ๆ

4) *ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)* จากการสนทนากลุ่มย่อยกับเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานภูเก็ตและผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวภูเก็ตนั้น ได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ปัจจุบันภาครัฐกำลังมีการพิจารณาดำเนินการโครงการขยายสนามบินภูเก็ตแห่งที่ 2 ที่จังหวัดพังงา และมีการดำเนินโครงการรถไฟขนส่งรางเบาเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวมีการใช้ระบบขนส่งมวลชนสาธารณะและเพื่อบรรเทาปัญหาการจราจรในการเดินทางเข้าและออกจากท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ตด้วยปัจจุบันต้องใช้เวลาเดินทางประมาณ 31 กิโลเมตร หรือ 1 ชั่วโมง ในการเดินทางไปตัวเมืองภูเก็ต ซึ่งระบบรถไฟรางเบา (Light Rail Transit หรือ Tramway) เป็นระบบที่มีความเหมาะสมมากที่สุดสำหรับจังหวัดภูเก็ต ตามผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับระบบอื่น ๆ โดยมีทางวิ่งระดับดินยกเว้นบริเวณท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ต เป็นสถานียกระดับและมีทางลอดสำหรับระบบรถไฟฟ้า จำนวน 6 ทางลอด ตามแนวทางหลวงหมายเลข 402 มีจำนวน สถานีทั้งหมด 24 สถานีเป็นสถานียกระดับ 1 สถานี ที่สถานีท่าอากาศยานนานาชาติจังหวัดภูเก็ต และเป็นสถานีใต้ดิน 1 สถานีที่สถานีกลาง และมีศูนย์ซ่อมบำรุง 1 แห่ง ตั้งอยู่บริเวณอำเภอกลาง จุดเริ่มต้นโครงการอยู่บริเวณสถานีรถไฟท่าหนุ่ จังหวัดพังงา เพื่อเชื่อมต่อการเดินทางกับระบบรถไฟสายใหม่ เส้นทางจังหวัดสุราษฎร์ธานี ถึงจังหวัดพังงา ส่วนจุดสิ้นสุดโครงการอยู่ทางเหนือของห้าแยกฉลอง (บนถนน เจ้าฟ้าตะวันออก ห่างจากห้าแยกฉลองประมาณ 200 เมตร) ระยะทางรวม 58.525 กิโลเมตร (สำนักนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร, 2560) ซึ่งจากการทำสัมภาษณ์กลุ่มย่อยพนักงานการทำอากาศยานภูเก็ตได้กล่าวว่า “สถานที่จอดอากาศยานท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ตยังมีพื้นที่การรองรับอากาศยานประเภทเครื่องบินเล็กได้แต่ต้องได้รับการอนุมัติการใช้พื้นที่และมีค่าใช้จ่ายในการใช้พื้นที่จอดอากาศยานแต่อาจไม่เพียงพอสำหรับการพิจารณาพื้นที่สำหรับจอดอากาศยานของเอกชนในบริเวณรอบเกาะภูเก็ต อาจมีปัจจัยของความเหมาะสมเรื่องขนาดพื้นที่ และระยะเวลาในการขึ้นลง”

ในส่วนของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดภูเก็ตในปัจจุบันจากการที่ได้มีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวที่นั่น พบว่า จังหวัดภูเก็ตมีความได้เปรียบจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวทั้งในและนอกฤดูการท่องเที่ยว โดยหากตอบตามการแบ่งส่วนการตลาดของนักท่องเที่ยวจาก Dutta and Bhattacharya (2015) สามารถอธิบายลักษณะของนักท่องเที่ยวได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) การแบ่งส่วนตลาดด้านประชากรศาสตร์ (Demographic Segmentation) หากมุ่งเน้นวิเคราะห์ถึงช่วงวัยของนักท่องเที่ยวที่นั่น จะเห็นได้ชัดว่าปัจจุบันนักท่องเที่ยวกลุ่มช่วงอายุของวัยกลางคนและสูงอายุเป็นกลุ่มสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจของการท่องเที่ยวทั้งปีโดยรวม ในขณะที่เดียวกันก็เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวสมัยใหม่ที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการเดินทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสของนักท่องเที่ยวที่มักจะสื่อสารหาข้อมูลการรีวิวของนักท่องเที่ยวคนอื่นผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือ Social Networks เพื่อที่จะได้ข้อมูลของจุดมุ่งหมายปลายทางการท่องเที่ยว (Location) โดยอาศัยเครื่องมือสื่อสารแบบพกพาได้ (Mobile Devices) เช่น โทรศัพท์มือถือ โดยเฉพาะ Smart Phone หรือ Tablets ที่สามารถเข้าหาข้อมูลผ่าน Internet หรือ Applications ต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา (Atembe & Akbar, 2014)

หากการแบ่งส่วนตลาดตามภูมิศาสตร์ (Geographic Segmentation) นั้นพบว่า ลักษณะชาติพันธุ์ของนักท่องเที่ยวมีพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงไปมาก โดยในยุคแรกเมื่อ 30 ปีก่อน จะเป็นชาวยุโรป ส่วนใหญ่เป็นชาว Scandinavian ที่ผู้เดินทางและเข้ามาท่องเที่ยวยุคแรก และต่อมาเป็นชาวยุโรป อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี รวมถึงอเมริกา และปรับเปลี่ยนเป็นอินเดีย จีน และรัสเซียที่มีลักษณะเป็นกลุ่มทัวร์ โดยปัจจุบันจะมีเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออก ที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตเป็นจำนวนมากมากกว่านั้นชาวตะวันออกกลางยังเป็นอีกกลุ่มที่เริ่มเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว โดยเมื่อวิเคราะห์การแบ่งส่วนตลาดด้านพฤติกรรมศาสตร์ (Behavior Segmentation) สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับกิจกรรมประเภทการเดินทางท่องเที่ยวด้วยอากาศยานจากมุมมองของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวจะเป็นกลุ่มลูกค้าที่มีค่าใช้จ่ายสูง โดยค่าที่พักเฉลี่ยคืนละ 10,000 บาทขึ้นไปที่เป็นโรงแรมระดับ High End อาทิเช่น Sri Panwa หรือ Banyan Tree เป็นต้น โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มลูกค้าชาวตะวันออกกลาง ด้วยมีกำลังซื้อและชอบกิจกรรมประเภทการผจญภัย ขณะที่กลุ่มลูกค้ากลุ่มชาวยุโรปจะมีความกังวลเรื่องมาตรฐานความปลอดภัยของกิจกรรม และสุดท้ายในการแบ่งส่วนตลาดด้านจิตวิทยา (Psychographic Segmentation) พบว่า อิทธิพลการเดินทางท่องเที่ยวจากสื่อสังคมออนไลน์ หรือ Social Media เช่น Weibo เป็นที่นิยมในหมู่นักท่องเที่ยวชาวจีน และเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวชาวจีนมีปริมาณการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางด้วยตัวเอง (F.I.T: Free Individual Traveler) ไม่เพียงแต่นักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวยังมีลักษณะที่เดินทางท่องเที่ยวกันเป็นกลุ่มทัวร์ ในกลุ่มของชาวเอเชีย สัญชาติอินเดีย จีนและรัสเซีย โดยสรุปแล้วจึงพบว่า จังหวัดภูเก็ตถือว่ามีศักยภาพด้านนักท่องเที่ยวพอสมควร หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ มีกำลังในการใช้จ่ายใช้สอยเพื่อการท่องเที่ยว

หากธุรกิจการท่องเที่ยวโดยอากาศยานได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร ก็จะส่งผลดีต่อจังหวัดภูเก็ตในด้านภารกิจกรรมการท่องเที่ยวที่แปลกใหม่มากขึ้น

อภิปรายผลการศึกษา

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในจังหวัดภูเก็ต ทำให้สามารถอภิปรายผลได้ว่าหากจะมีการพัฒนาหรือส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวทางอากาศยานในชายฝั่งทะเลอันดามันนั้น ควรมีการคำนึงถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในประเด็นหลัก ๆ คือ

ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities) จังหวัดภูเก็ตมีศักยภาพในการพัฒนากิจกรรมนันทนาการที่หลากหลายให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ผู้ประกอบการมีศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมนันทนาการทางอากาศใหม่ ๆ เช่น Paramotor แต่ยังคงประเด็นเรื่องกฎหมายกำกับด้านความปลอดภัย ด้วยเป็นกิจกรรมที่คาบเกี่ยวของการใช้พาหนะลากจูงที่เป็นเรือ และการใช้อุปกรณ์ที่เป็นร่มทางอากาศ ทั้งนี้จากมุมมองของผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวพบว่า ยังไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านอากาศยานเพื่อการท่องเที่ยว สันทนาการรองรับเช่น เรือเหาะ หรือบอลลูน จึงยังไม่ได้มีการออกกฎหมายกำกับด้านความปลอดภัยจากภาครัฐ เช่น พระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ. 2497 และที่แก้ไขเพิ่มเติม อีกทั้งเป็นธุรกิจรูปแบบใหม่ที่ต้องมีการศึกษารูปแบบการประกอบธุรกิจที่ต้องมีการกำกับโดยภาครัฐ โดยจากการให้ข้อมูลของตำรวจท่องเที่ยว พบว่า ยังไม่มีพื้นที่รองรับ โดยแต่ละพื้นที่ท่องเที่ยวหลัก ๆ ยังมีข้อจำกัดด้านสภาพพื้นที่ ในด้านที่พัก (Accommodation) จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัยสรุปได้ว่า ธุรกิจโรงแรมและที่พักในจังหวัดภูเก็ตขับเคลื่อนไปได้ด้วยการท่องเที่ยว ศักยภาพและชื่อเสียงด้านแหล่งท่องเที่ยวของภูเก็ต โดยคาดว่าธุรกิจโรงแรมในภูเก็ตจะยังคงเติบโตและขยายโครงสร้างพื้นฐานและบริการด้านต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ แต่ในจังหวัดภูเก็ตปัจจุบันยังไม่มีผู้ประกอบการด้านที่พักที่มีกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวทางอากาศโดยใช้อากาศยาน ดังนั้นหากธุรกิจการท่องเที่ยวโดยอากาศยานได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้น ก็จะช่วยเพิ่มศักยภาพแก่ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักในจังหวัดภูเก็ตให้สร้างรูปแบบที่พักใหม่ ๆ ขึ้นได้ ในส่วนของ*การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibilities)* พบว่า ปัจจุบันจังหวัดภูเก็ตเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเล ผู้ประกอบการมีศักยภาพทางด้านเงินทุน ผลิตภัณฑ์อากาศยานสาธารณูปโภคและบุคลากรสนับสนุนแต่รูปแบบการให้บริการเป็นไปในลักษณะของการบริการขึ้น-ลงจุดเดียวแต่สามารถเพิ่มมูลค่าในการให้บริการท่องเที่ยวในหลายพื้นที่ แต่ยังมีข้อจำกัดของพื้นที่รองรับของการนำอากาศยานขึ้นและลง รวมถึงมาตรฐานด้านความปลอดภัย และการกำหนดจุดเส้นทางการบินจะต้องได้รับการรองรับจากกรมการบินพลเรือน กล่าวได้ว่า หน่วยงานผู้เกี่ยวข้องด้านการอนุญาตใช้อากาศยานขึ้นบินเพื่อการท่องเที่ยว นั้น ควรมีการหารือเพื่อเตรียมพร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงทางการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่มากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) จังหวัดภูเก็ตและจังหวัดใกล้เคียง มีการเตรียมพร้อมเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกและปัจจัยพื้นฐานไว้อย่างครบครัน ไม่ว่าจะเป็นด้านสาธารณูปโภค เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ถนน โทรศัพท์ สถานีตำรวจ โรงพยาบาล ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และจุดบริการนักท่องเที่ยว โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวคอยดูแลและควบคุม ไม่ว่าจะ

เป็นหน่วยงานท่องเที่ยวและกีฬา ดำรงท่องเที่ยว หรือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ของจังหวัด ซึ่งรองรับความต้องการความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวได้เพียงพอ โดยภาครัฐได้มีการวางแผนจะพัฒนาสนามบินเพิ่มเติม หากการท่องเที่ยวโดยอากาศยานในจังหวัดภูเก็ตได้รับการสนับสนุน เชื่อว่าศักยภาพในการอำนวยความสะดวกของจังหวัดภูเก็ตสามารถรองรับความต้องการนักท่องเที่ยวได้อย่างแน่นอน

ในด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่นิยมกิจกรรมดังกล่าว เป็นผู้ที่มีกำลังซื้อได้แก่ ชาวตะวันออกกลาง ชาวจีน และชาวเอเชีย สัญชาติอินเดีย จีนและรัสเซีย จึงเป็นโอกาสในการประกอบธุรกิจประเภทดังกล่าว ซึ่งมาตรฐานและมาตรการรักษาความปลอดภัย ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนี้มีความซับซ้อน และไม่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจอันก่อให้เกิดปัญหาเชิงโครงสร้างที่ควรระวังแก้ไขและข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจ ซึ่งหากได้รับการพัฒนาและสนับสนุนจังหวัดภูเก็ตจะสามารถสร้างมูลค่ารายได้เพิ่มจากการท่องเที่ยวโดยอากาศยานได้เพิ่มขึ้น

ดังนั้นโดยสรุปแล้วจากการศึกษาวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงอากาศยานในจังหวัดภูเก็ตนั้น ยังมีความไม่สมดุลในด้านอุปสงค์และอุปทานที่จะผลักดันให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวทางอากาศของจังหวัดภูเก็ตและใกล้เคียงประสบความสำเร็จ โดยด้านอุปสงค์พบว่า ผู้ประกอบการที่มีศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมสันทนาการทางอากาศใหม่ ๆ และสภาพภูมิศาสตร์และพื้นที่ที่มีศักยภาพเชิงพื้นที่ในการชมวิวยิวทัศน์และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวทางอากาศ แต่ยังมีข้อจำกัดของระบบโครงสร้างพื้นฐานของสนามบิน ในกรณีนำอากาศยานขึ้นและลงจอดตามเส้นทางท่าอากาศยาน รวมถึงภาวะภัยด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัยของการเดินทางและขนส่งทางอากาศ สภาพอากาศในจังหวัดภูเก็ตและใกล้เคียงที่ไม่สามารถให้ประกอบธุรกิจได้ตลอดทั้งปี และต้นทุนในการประกอบธุรกิจที่ต้องมีการลงทุนสูง และด้านอุปทานพบว่า มีกลุ่มลูกค้าที่กำลังซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวทางอากาศแต่ยังมีจำนวนจำกัด ทั้งนี้ยังมีโอกาสทางธุรกิจอย่างสูงในการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวทางอากาศให้เกิดความนิยมและบูรณาการให้บริการในกิจกรรมด้านอื่น ๆ ดังนั้นจึงเป็นความท้าทายของธุรกิจท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตและใกล้เคียง ในการเพิ่มมูลค่าและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่จะรักษาภาพลักษณ์ของการเป็นเมืองท่องเที่ยวชั้นนำและดำรงมาตรฐานการให้บริการในธุรกิจการท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ให้คงอยู่กับแหล่งท่องเที่ยวของภูเก็ตและเป็นแนวทางสำหรับพัฒนาศักยภาพในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวทางอากาศในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายฝั่งทะเลอันดามัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงศักยภาพทางการท่องเที่ยวอากาศยานในจังหวัดภูเก็ต โดยทำให้เห็นถึงบริบทของอุปสงค์และอุปทาน ในส่วนของอุปสงค์หรือองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวนั้น ได้มีการพบเจอทั้งจุดเด่นและจุดที่ควรได้รับการพัฒนาและสนับสนุนโดยหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้ามาให้ความร่วมมือในส่วนนี้ เช่น การสนับสนุนในการปรับปรุงระเบียบอนุญาตใช้อากาศยานขึ้นบิน

เพื่อการท่องเที่ยวในหมู่เกาะสำหรับธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น อีกทั้งในส่วนของข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยวนั้น ผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวสามารถนำข้อมูลส่วนนี้ไปใช้ประโยชน์ในด้านการตลาดและรองรับการบริการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยในครั้งถัดไป

จากข้อมูลการศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวทางอากาศในครั้งนี้ ทีมผู้วิจัยในให้ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปว่า 1) ควรศึกษามาตรฐาน กฎระเบียบ และข้อจำกัดของการท่องเที่ยวทางอากาศ เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงในประเด็นที่สามารถยืดหยุ่นได้เพื่อเป็นการสนับสนุนให้เกิดศักยภาพในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวทางอากาศในวงกว้างต่อไป 2) ควรศึกษาความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวทางอากาศเพื่อใช้จริงสำหรับเครื่องบินเล็กที่จะเกิดขึ้น และ 3) ควรศึกษาการให้สัมปทานในการให้ที่จอดสำหรับเครื่องบินเล็กแก่ภาคภาคเอกชน

References

- Airports of Thailand PLC. (2017). *Annual Report / Sustainability Report*. Retrieved 14 October, 2017 from <https://www.airportthai.co.th/en/airports-of-thailand-plc/about-aot/annual-report-sustainability-report>.
- Andrianto, T., & Sugijama, A. G. (2016). The Analysis of Potential 4A's Tourism Component in the Selasari Rural Tourism, Pangandaran, West Java. Paper presented at the Asia Tourism Forum 2016 – The 12th Biennial Conference of Hospitality and Tourism Industry in Asia (ATF-16).
- Boonlert Jittungwattana. (2005). *Sustainable tourism development*. Bangkok: Press and Design.
- Bose, T. K. (2012). Market Segmentation and Customer Focus Strategies and Their Contribution towards Effective Value Chain Management. *International Journal of Marketing Studies*, 4(3), 113-121.
- Buhalis, D. (2000). Marketing the Competitive Destination of the Future. *Tourism Management*, 21(1), 97-116.
- Collier, A., & Harraway, S. (1997). *Principle of tourism*. Auckland: Longman.
- Cooper, C., & Boniface, B. G. (1998). *Geography of travel and tourism*. UK: Butterworth Heinemann
- Dickman, S. (1996). *Tourism: An introductory text (2th ed.)*. Sydney: Hodder Education.
- Dutta, S., & Bhattacharya, S. (2015). Segmentation Research in Tourism: Brief Literature Review. *TSM Business Review*, 3(1), 69-80.

- Lynn, M. (2011). Segmenting and targeting your market: Strategies and limitations. In M. C. Sturman, J. B. Corgel, & R. Verma (Eds.), *The Cornell School of Hotel Administration on hospitality: Cutting edge thinking and practice* (pp. 353-369). Hoboken, NJ.: Wiley.
- Pesonen, J., Laukkanen, T., & Komppula, R. (2011). Benefit segmentation of potential wellbeing tourists. *Journal of Vacation Marketing*, 17(a), 303-314.
- Steven, D. P. (2008). *Destination Marketing: an integrated marketing communication approach*. Burington, MA.: Butterworth-Heinmann.
- Thai Meteorological Department. (2017). *Phuket climate summary*. Retrieved 15 October, 2018 from <http://climate.tmd.go.th/data/province>.
- Tourism Authority of Thailand. (2013). *Southern Thailand Tourism Resources: Phuket*. Bangkok: Tourism Authority of Thailand (TAT).
- Wiwatchai Boonyapak. (1986). The Impact of Tourism Industry in Art and Cultural Heritage. *TAT Review Magazine*. 4, 31-38.

Cherdsak Manakitpaisan, Lecturer, Major in Innovation in Tourism and Hospitality, Department of Humanities and Social Sciences, Faculty of Liberal Arts, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.

Veeravitayar Phanichtaipop, Doctor of Philosophy (Integrated Tourism and Hospitality Management) The Graduate School of Tourism Management, National Institute of Development Administration.

Pichsinee Soonsap, Lecturer, Major in Innovation in Tourism and Hospitality, Department of Humanities and Social Sciences, Faculty of Liberal Arts, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.